ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ SIEGBERT ALBER

της 9ης Μαρτίου 1999 *

Εισαγωγή

1. Με την κρινόμενη αίτηση αναιρέσεως, ένας υπάλληλος, στον οποίο επιβλήθηκε η πειθαρχική κύρωση της οριστικής παύσεως (στο εξής: αναιρεσείων) στρέφεται κατά της αποφάσεως του Πρωτοδικείου [1] που απέρριψε την προσφυγή με την οποία ζήτησε την ακύρωση της αποφάσεως της Επιτροπής περί οριστικής παύσεώς του.

2. Ο αναιρεσείων είναι ο πρώην προϊστάμενος της διοικητικής μονάδας 3 «Τουρισμός» της διευθύνσεως Α «Προώθηση των επιχειρήσεων και βελτίωση του περιβάλλοντος των επιχειρήσεων» της Γενικής Διευθύνσεως «Πολιτική των επιχειρήσεων, εμπόριο, τουρισμός και κοινωνική οικονομία» (ΓΔ XXIII) (διοικητική μονάδα XXIII.A.3). Με απόφαση της 22ας Ιουνίου 1995, η αρμόδια για τους διορισμούς αρχή (στο εξής: ΑΔΑ), δηλαδή η Επιτροπή, αποφάσισε να του επιβάλει την πειθαρχική κύρωση που πρότεινε το πειθαρχικό συμβούλιο, δηλαδή την οριστική παύση χωρίς κατάργηση του δικαιώματος συντάξεως.

3. Ο αναιρεσείων κατηγορήθηκε συγκεκριμένα:

Πρώτον, ότι «άσκησε και ασκεί εξωτερικές δραστηριότητες χωρίς άδεια». Δεύτερον, ότι «παρέβη το καθήκον διακριτικότητας καθότι, χωρίς να ενημερώσει τους προϊσταμένους του, είχε την κατοικία του στην ίδια διεύθυνση με μια εξωτερική επιχείρηση που μετέχει τακτικά σε προγράμματα επιδοτούμενα από την Επιτροπή και καθότι επέκρινε δημοσίως έναν εθνικό φορέα στον τομέα του τουρισμού». Τρίτον, ότι «παρέσχε υπηρεσίες στον τομέα των επαγγελματικών δραστηριοτήτων του στην Επιτροπή για λογαριασμό προσώπων ή οργανώσεων εκτός οργάνου που είναι δυνατό να επηρέασαν την ανεξαρτησία του κατά την άσκηση των καθηκόντων του ως προϊσταμένου διοικητικής μονάδας στην Επιτροπή». Τέταρτον, ότι «προετοίμασε, για εκτός οργάνου πρόσωπα ή οργανώσεις, έγγραφα προοριζόμενα τελικώς είτε για την Επιτροπή και αντίθετα προς τα συμφέροντά της είτε για εκτός οργάνου συνεργάτες προγραμμάτων που απολαύουν κοινοτικών επιδοτήσεων». Πέμπτον, ότι «διέπραξε διοικητικές παρατυπίες και πταίσματα χρηματοοικονομικής διαχειρίσεως κατά την άσκηση των

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γερμανική.

1 — Απόφαση της 19ης Μαρτίου 1998, Τ-74/96, Τζοάνος κατά Επιτροπής (Συλλογή Υπ.Υπ. 1998, σ. II-343, στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση).

καθηκόντων του ως προϊσταμένου της διοικητικής μονάδας "Τουρισμός"» [2].

4. Στις 3 Αυγούστου 1994 ο αναιρεσείων τέθηκε σε αργία, με κράτηση του ημίσεος των αποδοχών του. Δεδομένου ότι δεν εκδόθηκε οριστική απόφαση εντός της τασσομένης προθεσμίας, στις 4 Δεκεμβρίου 1994 καταβλήθηκαν και πάλι πλήρεις οι αποδοχές του — με διατήρηση της αργίας — και του επεστράφησαν τα μέχρι τότε κρατηθέντα ποσά.

5. Μετά το πέρας της διαδικασίας ενώπιον του πειθαρχικού συμβουλίου, η ΑΔΑ αποφάσισε στις 22 Ιουνίου 1995 — με ισχύ από 1ης Αυγούστου 1995 — την οριστική παύση του αναιρεσείοντος χωρίς κατάργηση του δικαιώματος συντάξεως. Η απόφαση ελήφθη σύμφωνα με το άρθρο 86, παράγραφος 2, στοιχείο στ', του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως των υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (στο εξής: ΚΥΚ — τα αναφερόμενα άρθρα χωρίς περαιτέρω προσδιορισμό αφορούν επίσης τον κανονισμό αυτό).

6. Ο αναιρεσείων υπέβαλε διοικητική ένσταση κατά της αποφάσεως της ΑΔΑ, η οποία απορρίφθηκε ρητώς με απόφαση της 19ης Φεβρουαρίου 1996. Στις 17 Μαΐου 1996 ο αναιρεσείων άσκησε προσφυγή η οποία απορρίφθηκε με απόφαση της 19ης Μαρτίου 1998.

7. Με την απόφαση αυτή το Πρωτοδικείο κατέληξε, μεταξύ άλλων, στο συμπέρασμα ότι δεν ήταν απαραίτητη η αιτούμενη από τον αναιρεσείοντα — τότε προσφεύγοντα — αναστολή της πειθαρχικής κατ' αυτού διαδικασίας σύμφωνα με το άρθρο 88, πέμπτο εδάφιο, του ΚΥΚ μέχρι του πέρατος της ποινικής δίκης. Το Πρωτοδικείο έκρινε περαιτέρω ότι οι διοικητικές παρατυπίες και τα πταίσματα χρηματοοικονομικής διαχειρίσεως ενέπιπταν στον τομέα ευθύνης του αναιρεσείοντος και ότι αυτός, τελικώς, δεν μπορούσε να ισχυριστεί ότι δεν είχε πρόσβαση σε έγγραφα απαραίτητα για την άμυνά του.

8. Ο αναιρεσείων άσκησε κατά της αποφάσεως αυτής αναίρεση στις 19 Μαΐου 1998 και υποστήριξε, μεταξύ άλλων, ότι το Πρωτοδικείο ερμήνευσε εσφαλμένα το άρθρο 88, πέμπτο εδάφιο, του ΚΥΚ και το θεώρησε υπεύθυνο για παρατυπίες που δεν ενέπιπταν στο πεδίο των καθηκόντων του. Εκτός αυτού υποστήριξε — όπως και προηγουμένως κατά την πρωτόδικη διαδικασία — ότι προσβλήθηκε το δικαίωμα άμυνάς του, διότι οι αιτιάσεις που του επιρρίφθηκαν δεν ήταν επαρκώς αιτιολογημένες. Παραβιάστηκε ακόμη η ισότητα των όπλων διότι δεν είχε πρόσβαση σε έγγραφα που θα επιβεβαίωναν τους ισχυρισμούς του.

2 — Επιτομή της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως (Συλλογή Υπ.Υπ.1998, σ. I-A-129 και I-A-130).

9. Για τους λόγους αυτούς ζήτησε από το Δικαστήριο:

1) να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση,

2) να κρίνει το ίδιο επί της διαφοράς και, δεχόμενο την αρχική προσφυγή του αναιρεσείοντος:

α) να ακυρώσει την απόφαση της Επιτροπής της 22ας Ιουνίου 1995, με την οποία επιβλήθηκε στον αναιρεσείοντα οριστική παύση χωρίς κατάργηση του δικαιώματος συντάξεως, καθώς και την απόφαση της 19ης Φεβρουαρίου 1996, που απέρριψε ρητώς τη διοικητική ένσταση του αναιρεσείοντος της 21ης Σεπτεμβρίου 1995 κατά της προσβαλλομένης αποφάσεως,

β) να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα και των δύο βαθμών.

10. Κατά την άποψη της Επιτροπής η αίτηση αναιρέσεως είναι αβάσιμη, σε δύο μάλιστα σημεία απαράδεκτη. Συγκεκριμένα, στο πλαίσιο της αναιρετικής διαδικασίας δεν είναι δυνατό να αμφισβητηθούν οι διαπιστώσεις του Πρωτοδικείου όσον αφορά τον τομέα καθηκόντων που είχαν ανατεθεί στον αναιρεσείοντα. Εξάλλου, όσον αφορά το ζήτημα της επάρκειας των δικαιωμάτων άμυνας, η αίτηση αναιρέσεως επαναλαμβάνει απλώς, στο σημείο 23, στις σελίδες 17 και 18, τις αιτιάσεις που διατυπώθηκαν ήδη κατά τη διαδικασία ενώπιον του Πρωτοδικείου, πράγμα που επίσης συνεπάγεται το απαράδεκτο της αιτήσεως αναιρέσεως.

11. Για τους λόγους αυτούς η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο:

1) να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως:

α) ως απαράδεκτη, όσον αφορά τον δεύτερο λόγο αναιρέσεως, στο μέτρο που αυτός αφορά τις διαπιστώσεις του Πρωτοδικείου σχετικά με το αντικείμενο και την έκταση των καθηκόντων που είχαν ανατεθεί στον αναιρεσείοντα και όσον αφορά τον τρίτο λόγο αναιρέσεως, στο μέτρο που αυτός αφορά τα επιχειρήματα που επαναλάμβανονται στο σημείο 23 της αιτήσεως αναιρέσεως, σελίδες 17 και 18,

β) σε κάθε περίπτωση συνολικώς ως αβάσιμη,

2) να καταδικάσει τον αναιρεσείοντα στα έξοδα της αναιρετικής διαδικασίας.

Οι κρίσιμες διατάξεις

12. Ιδιαίτερη σημασία στην παρούσα διαδικασία έχει το άρθρο 88 του ΚΥΚ. Σύμφωνα με το άρθρο αυτό:

(Πρώτο εδάφιο) «Σε περίπτωση βαρέος παραπτώματος που αποδίδεται στον υπάλληλο από την αρμόδια για τους διορισμούς αρχή (...) η αρχή αυτή δύναται αμέσως να προβεί στην αναστολή ασκήσεως των καθηκόντων του υπαλλήλου που έχει υποπέσει στο παράπτωμα αυτό.»

(Δεύτερο εδάφιο) (...)

(Τρίτο εδάφιο) «Η κατάσταση του υπαλλήλου, του οποίου έχει ανασταλεί η άσκηση των καθηκόντων, πρέπει να ρυθμιστεί οριστικά σε διάστημα τεσσάρων μηνών (...). Αν δεν ληφθεί τέτοια απόφαση εντός τεσσάρων μηνών, ο ενδιαφερόμενος λαμβάνει εκ νέου όλες τις αποδοχές του.»

(Τέταρτο εδάφιο) «Αν στον υπάλληλο δεν επεβλήθη καμία κύρωση (...) ή αν, κατά την εκπνοή της προθεσμίας που προβλέπεται στην προηγούμενη παράγραφο, δεν έχει ληφθεί απόφαση για την περίπτωσή του, έχει δικαίωμα επιστροφής των παρακρατήσεων επί των αποδοχών του.»

(Πέμπτο εδάφιο) «Εντούτοις, αν ο υπάλληλος διώκεται ποινικώς για τις ίδιες πράξεις, η κατάστασή του ρυθμίζεται οριστικά μόνο μετά την έκδοση αμετακλήτου δικαστικής αποφάσεως.»

Λόγοι αναιρέσεως

13. Ο αναιρεσείων στηρίζει (εν μέρει, κατά τρόπο γενικό) την αίτηση αναιρέσεως στην παράβαση σειράς διατάξεων και αρχών. Αναφέρει ιδίως τα άρθρα 33 και 46 του Οργανισμού του Δικαστηρίου, σύμφωνα με τα οποία οι αποφάσεις πρέπει να είναι αιτιολογημένες. Πέραν αυτού απαριθμεί τα άρθρα 12, 13, 14, 17, 21, παράγραφοι 1 και 2, και 25 του ΚΥΚ, που ανήκουν όλα στον τίτλο ΙΙ: «Δικαιώματα και υποχρεώσεις του υπαλλήλου». Τα άρθρα 87, δεύτερο εδάφιο, 88, πέμπτο εδάφιο, καθώς και 1, 2, 3, 7, δεύτερο εδάφιο, και 11 του παραρτήματος ΙΧ του ΚΥΚ, που αναφέρει στη συνέχεια, αφορούν το πειθαρχικό καθεστώς και την πειθαρχική διαδικασία. Πέραν αυτού αναφέρεται στις γενικές νομικές αρχές που ισχύουν στο κοινοτικό δίκαιο, και συγκεκριμένα στην αρχή του σεβασμού των δικαιωμάτων άμυνας, στο δικαίωμα για κατ' αντιδικία διαδικασία και για αντικειμενικό δικαστή (καθώς και στο άρθρο 6 της Συμβάσεως περί των δικαιωμάτων του ανθρώπου), στην αρχή της ασφαλείας δικαίου, στην αρχή της καλής πίστης, στην προστασία της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, στο καθήκον πρόνοιας καθώς και στην αρχή σύμφωνα με την οποία κάθε διοικητική πράξη πρέπει να στηρίζεται σε λόγους νομικά παραδεκτούς, δηλαδή προσήκοντες και απαλλαγμένους νομικών ή πραγματικών σφαλμάτων. Στο πλαίσιο της περαιτέρω εξετάσεως θα περιοριστώ στα

σημεία που αναπτύχθηκαν περαιτέρω από τον αναιρεσείοντα.

14. Ο αναιρεσείων προέβαλε συγκεκριμένα τρεις λόγους αναιρέσεως. Με τον πρώτο λόγο αιτιάται την, κατά την άποψή του, εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή του άρθρου 88, πέμπτο εδάφιο, του ΚΥΚ, με τον δεύτερο λόγο τα εσφαλμένα συμπεράσματα του Πρωτοδικείου, ιδίως όσον αφορά τα καθήκοντα και τις ευθύνες του, και με τον τρίτο την παραβίαση των αρχών της κατ' αντιδικία διαδικασίας, της ισότητας των όπλων και της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως.

Ο πρώτος λόγος αναιρέσεως

15. Στο πλαίσιο αυτού του λόγου αναιρέσεως οι αιτιάσεις του αναιρεσείοντος μπορούν να συνοψιστούν σε τέσσερα σημεία. Το πρώτο σημείο αφορά την έννοια και, σε συνδυασμό με αυτήν, την προστατευτική λειτουργία της υποχρεώσεως να αναμένεται, σύμφωνα με το άρθρο 88, πέμπτο εδάφιο, η ποινική απόφαση πριν από την οριστική ρύθμιση της καταστάσεως του υπαλλήλου. Το δεύτερο σημείο αφορά το ζήτημα κατά πόσον η πειθαρχική διαδικασία πρέπει να εξελίσσεται συγχρόνως με την ποινική. Το τρίτο σημείο περιλαμβάνει τα ζητήματα που συνδέονται με την ερμηνεία του όρου «ίδιες πράξεις». Το τέταρτο σημείο αφορά την έννοια των όρων «διώκεται ποινικώς».

16. Για λόγους οικονομίας της διαδικασίας επιβάλλεται να εξεταστούν πρώτα το πρώτο και τέταρτο σημείο.

— *Το δεύτερο σημείο του πρώτου λόγου αναιρέσεως: ο χρόνος της πειθαρχικής ή της ποινικής διαδικασίας*

17. Μπορεί να θεωρηθεί αναμφισβήτητο ότι, τουλάχιστον κατά την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως στις 22 Ιουνίου 1995, εκκρεμούσε κατά του αναιρεσείοντος τυπική ποινική δίωξη.

— Ισχυρισμοί των διαδίκων

18. Ο αναιρεσείων θεωρεί ότι για τον λόγο αυτό η κατάστασή του μπορούσε να ρυθμιστεί οριστικά μόνο μετά το πέρας της διαδικασίας αυτής και για τον λόγο αυτό πρέπει να αναιρεθεί η απόφαση του Πρωτοδικείου και να ακυρωθεί η προσβαλλόμενη απόφαση της ΑΔΑ.

19. Κατά την άποψή του η προϋπόθεση να είναι ήδη εκκρεμής η ποινική διαδικασία *κατά την άσκηση* της πειθαρχικής διαδικασίας θα περιόριζε το πεδίο εφαρμογής της άρθρου 88, πέμπτο εδάφιο, και θα προσέθετε κάτι στο περιεχόμενό του. Από το κείμενο του ΚΥΚ προκύπτει μόνον ότι πρέπει να έχει κινηθεί ποινική διαδικασία κατά του υπαλλήλου. Δεν αναφέρεται ότι οι δύο διαδικασίες πρέπει να εξελίσσονται συγχρόνως.

20. Ένας υπάλληλος που παύθηκε από την υπηρεσία θα εστερείτο όλα του τα δικαιώματα, έστω και αν κατά την πρόοδο της ποινικής διαδικασίας προέκυπτε ότι τα πραγματικά περιστατικά, λόγω των οποίων του επιβλήθηκε πειθαρχική ποινή, δεν τελέστηκαν. Όταν ο ΚΥΚ αναφέρει ότι «η κατάσταση» [3] του υπαλλήλου ρυθμίζεται οριστικά, αναφέρεται σε μια γενική έννοια, επί της οποίας η ΑΔΑ μπορεί να αποφανθεί ακόμη και μετά την έκδοση αποφάσεως από την ίδια. Αυτό σημαίνει ότι όλα τα προηγούμενα μέτρα μπορούν να έχουν μόνον προσωρινό χαρακτήρα και η κατάσταση του υπαλλήλου πρέπει να εξετάζεται και πάλι και ενδεχομένως να ανακαλείται η απόφαση.

21. Κατά την άποψη της Επιτροπής, από τη διατύπωση του ΚΥΚ προκύπτει σαφώς ότι η ποινική και η πειθαρχική διαδικασία πρέπει να εξελίσσονται συγχρόνως. Θα αποτελούσε υπέρβαση του κειμένου του άρθρου 88, πέμπτο εδάφιο, να θεωρηθεί — σύμφωνα με την άποψη του αναιρεσείοντος — ότι η ΑΔΑ είναι υποχρεωμένη να επανεξετάζει την κατάσταση του υπαλλήλου, στον οποίο επέβαλε πειθαρχική κύρωση, κάθε φορά που κινείται μεταγενέστερα εις βάρος του ποινική διαδικασία για τις ίδιες πράξεις. Αυτό έρχεται σε πλήρη αντίθεση προς τις αρχές της χρηστής διοικήσεως και της ασφάλειας δικαίου.

22. Αν η ποινική διαδικασία κινηθεί μετά το πέρας της πειθαρχικής και διαπιστωθεί ότι τα πραγματικά περιστατικά που προσάφθηκαν στον υπάλληλο δεν έλαβαν χώρα στην πραγματικότητα, αν δηλαδή γίνουν γνωστά νέα στοιχεία, ο υπάλληλος μπορεί, σύμφωνα με το άρθρο 11 του παραρτήματος IX του ΚΥΚ [4], να ζητήσει την εκ νέου κίνηση της πειθαρχικής διαδικασίας.

— Η γνώμη μου επί του σημείου αυτού

23. Η άποψη του αναιρεσείοντος δεν μπορεί να γίνει δεκτή, διότι, αν έπρεπε να λαμβάνονται υπόψη και μεταγενέστερες ποινικές διαδικασίες, δεν θα ήταν ποτέ γνωστό, κατά τον χρόνο εκδόσεως μιας πειθαρχικής αποφάσεως, αν αυτή είναι οριστική ή προσωρινή. Αυτό — όπως ορθά υποστηρίζει η Επιτροπή — δεν συμβιβάζεται με την αρχή της ασφάλειας του δικαίου.

3 — Στο γαλλικό κείμενο: situation.

4 — Το άρθρο αυτό προβλέπει: «Η πειθαρχική διαδικασία δύναται να κινηθεί εκ νέου από την αρμόδια για τους διορισμούς αρχή, ιδία πρωτοβουλία ή αιτήσει του ενδιαφερομένου, βάσει νέων στοιχείων και σοβαρών αποδεικτικών μέσων.»

24. Και από την οικονομία του άρθρου 88 προκύπτει ερμηνεία διαφορετική από αυτή που υποστηρίζει ο αναιρεσείων. Στο πέμπτο εδάφιο δεν ορίζεται: «αν κινηθεί ποινική διαδικασία», αλλά: «Εντούτοις, αν ο υπάλληλος διώκεται ποινικώς». Η διατύπωση αυτή πρέπει να ερμηνεύεται σε συνδυασμό με το τρίτο και τέταρτο εδάφιο. Προκύπτει έτσι ότι η ποινική διαδικασία πρέπει να κινηθεί εντός της προθεσμίας των τεσσάρων μηνών του τρίτου εδαφίου ή — αν η προθεσμία αυτή έχει παρέλθει — ενόσω η πειθαρχική διαδικασία είναι εκκρεμής, διότι διαφορετικά δεν θα μπορούσε να ανασταλεί η οριστική ρύθμιση σύμφωνα με το πέμπτο εδάφιο. Αυτή η σχέση μεταξύ των εδαφίων επιβεβαιώνει την ανάγκη συγχρόνου εξελίξεως των δύο διαδικασιών. Αυτό προκύπτει και από την έννοια της «οριστικής» ρυθμίσεως ως τερματισμού της «προσωρινής» αναστολής ασκήσεως των καθηκόντων. Μια οριστική ρύθμιση με επιβληθείσα πειθαρχική κύρωση δεν μπορεί να ανακτήσει αναδρομικά τον χαρακτήρα προσωρινού μέτρου λόγω ποινικής διαδικασίας που κινήθηκε μεταγενέστερα.

— *Το τέταρτο σημείο του πρώτου λόγου αναιρέσεως: επί της εννοίας των όρων «διώκεται ποινικώς»*

— Ισχυρισμοί των διαδίκων

25. Ο αναιρεσείων υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο ερμήνευσε, με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, υπερβολικά στενά τους όρους «διώκεται ποινικώς» του άρθρου 88, πέμπτο εδάφιο. Από τη δικογραφία προκύπτει ότι πριν από την απόφαση περί θέσεώς του σε αργία είχε ήδη αρχίσει η διενέργεια προκαταρκτικής εξετάσεως. Τίποτε δεν οδηγεί στο συμπέρασμα ότι με τον όρο «διώκεται ποινικώς» νοείται αναγκαστικά η διαδικασία ενώπιον ποινικού δικαστηρίου. Αντίθετα, η διαδικασία κινείται μόλις αρχίσει η προκαταρκτική εξέταση.

26. Η Επιτροπή επισημαίνει ότι μεταξύ της απλής προκαταρκτικής εξετάσεως και της ποινικής διώξεως υπάρχει διαφορά. Με την προκαταρκτική εξέταση δεν ασκείται η ποινική δίωξη, αλλ' απλώς συλλέγονται πληροφορίες. Συμβαίνει συχνά η προκαταρκτική εξέταση να μην οδηγεί σε άσκηση ποινικής διώξεως.

— Η γνώμη μου επί του σημείου αυτού

27. Από τον όρο «διώκεται ποινικώς» δεν προκύπτει εκ πρώτης όψεως αν πράγματι νοείται η άσκηση ποινικής διώξεως [5]. Στην αντίστοιχη όμως ρύθμιση του άρθρου 7, δεύτερο εδάφιο, του παραρτήματος IX του ΚΥΚ, γίνεται λόγος για την «περίπτωση

5 — Ούτε το γαλλικό κείμενο είναι σαφέστερο. Στο κείμενο αυτό γίνεται λόγος για «poursuites pénales».

ποινικής διώξεως»[6]. Βάσει αυτής της διαφορετικής διατυπώσεως θα μπορούσε να συναχθεί το συμπέρασμα ότι ο όρος «διώκεται ποινικώς» στο άρθρο 88, πέμπτο εδάφιο, πρέπει να ερμηνεύεται ευρύτερα και περιλαμβάνει πέραν από την άσκηση ποινικής διώξεως και τη διενέργεια προκαταρκτικής εξετάσεως. Αν εξεταστεί όμως η οικονομία της ρυθμίσεως του άρθρου 88, πέμπτο εδάφιο, καθίσταται σαφές ότι, όσον αφορά τον επιδιωκόμενο σκοπό, δεν υπάρχει διαφορά σε σχέση με το άρθρο 7, δεύτερο εδάφιο, του παραρτήματος IX. Η ύπαρξη διαφορετικής ρυθμίσεως στον ίδιο ΚΥΚ δεν θα είχε, άλλωστε, νόημα. Το άρθρο 88, πέμπτο εδάφιο, προβλέπει ότι σε περίπτωση που ο υπάλληλος διώκεται ποινικώς η κατάστασή του ρυθμίζεται οριστικά μόνο «μετά την έκδοση αμετακλήτου *δικαστικής αποφάσεως*»[7]. Από τον όρο «απόφαση» προκύπτει σαφώς ότι και στην περίπτωση αυτή μπορεί να πρόκειται μόνο για δικαστική διαδικασία, διότι η προκαταρκτική εξέταση μπορεί, ενδεχομένως, να οδηγήσει σε άσκηση ποινικής διώξεως, όχι όμως σε έκδοση αποφάσεως.

28. Όπως διαπίστωσε το Πρωτοδικείο στη σκέψη 36 — παραπέμποντας σε επιστολή του πληρεξουσίου του αναιρεσείοντος της 31ης Μαΐου 1995 — και στη σκέψη 37 της αποφάσεως, κατά την ημερομηνία εκδόσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως της ΑΔΑ δεν είχε (ακόμη) ασκηθεί ποινική δίωξη κατά του αναιρεσείοντος. Η διατύπωση της σκέψεως 31 της αποφάσεως του Πρωτοδικείου δεν ενέχει αντίφαση προς τη διαπίστωση αυτή διότι στη σκέψη 31 εκτίθεται η άποψη των διαδίκων και όχι του Πρωτοδικείου. Για την τελευταία κρίσιμες είναι μόνον οι σκέψεις 36 και 37, στις οποίες διαπιστώνεται ότι κατά τον χρόνο εκδόσεως της πειθαρχικής αποφάσεως δεν είχε ασκηθεί ποινική δίωξη.

29. Δεν πληρούνται συνεπώς οι προϋποθέσεις του άρθρου 88, πέμπτο εδάφιο, δεδομένου ότι η μεταγενέστερη άσκηση ποινικής διώξεως δεν αλλάζει τίποτε όπως προαναφέρθηκε. Δεν συντρέχει συνεπώς εσφαλμένη ερμηνεία του άρθρου 88, πέμπτο εδάφιο, εκ μέρους της ΑΔΑ ή εκ μέρους του Πρωτοδικείου, με αποτέλεσμα να μη χρειάζεται, πράγματι, να εξεταστούν οι περαιτέρω αιτιάσεις στο πλαίσιο του πρώτου λόγου αναιρέσεως.

30. Παρ' όλον ότι κατά τον χρόνο εκδόσεως της πειθαρχικής αποφάσεως — που είναι ο μόνος κρίσιμος — δεν είχε ακόμη ασκηθεί τυπική ποινική δίωξη, το Πρωτοδικείο αναφέρθηκε στην πιθανότητα να αποφανθεί μεταγενέστερα επί της ουσίας στην περίπτωση που ο αναιρεσείων θα μπορούσε να αποδείξει ότι η κατάστασή του θα μπορούσε να θιγεί στο πλαίσιο (μεταγενέστερης) ποινικής διαδικασίας. Εξέτασε ιδίως τη ratio legis της προστασίας που παρέχει το άρθρο 88, πέμπτο εδάφιο, του ΚΥΚ. Για τον λόγο αυτό θα εξεταστούν και εν προκειμένω τα λοιπά σημεία του πρώτου λόγου αναιρέσεως.

6 — Η υπογράμμιση δική μου. Στο γαλλικό κείμενο γίνεται λόγος για poursuite devant un tribunal répressif.

7 — Η υπογράμμιση δική μου. Στο γαλλικό κείμενο η διατύπωση είναι η εξής: «(...) qu'après que la décision rendu par la juridiction saisie est devenue définitive».

— *Το πρώτο σημείο του πρώτου λόγου αναιρέσεως: η αιτίαση της εσφαλμένης ερμηνείας της ratio legis της προστασίας που παρέχει το άρθρο 88, πέμπτο εδάφιο, του ΚΥΚ*

— Ισχυρισμοί των διαδίκων

31. Ο αναιρεσείων επικρίνει τα συμπεράσματα του Πρωτοδικείου, που προκύπτουν από τη σκέψη 34 της αποφάσεως. Στη σκέψη αυτή το Πρωτοδικείο αποφάνθηκε:

« (...) να μην περιάγεται ο εν λόγω υπάλληλος, στο πλαίσιο της εναντίον του ποινικής διώξεως, σε θέση λιγότερο ευνοϊκή από αυτή στην οποία θα βρισκόταν αν δεν υπήρχε αυτή η απόφαση της διοικητικής αρχής και ενδεχομένως μια απόφαση του διοικητικού δικαστηρίου, εν προκειμένω του Πρωτοδικείου (...). Ο λόγος υπάρξεως του άρθρου 88, πέμπτο εδάφιο, του ΚΥΚ ανταποκρίνεται στην ανάγκη να μην επηρεάζεται η θέση του εν λόγω υπαλλήλου στο πλαίσιο της ποινικής διώξεως που έχει ασκηθεί εναντίον του λόγω πράξεων για τις οποίες έχει επίσης κινηθεί πειθαρχική διαδικασία εντός του οικείου οργάνου» [8].

32. Κατά την άποψη του αναιρεσείοντος, η διατύπωση του άρθρου 88, πέμπτο εδάφιο, δεν επιτρέπει μια τέτοια περιοριστική ερμηνεία. Σκοπός της ρυθμίσεως είναι αντίθετα να ληφθεί μέριμνα ώστε η διοικητική αρχή, που ενδεχομένως εκδίδει την πειθαρχική απόφαση, να έχει πλήρως ενημερωθεί σχετικά με τις πράξεις που προσάπτονται στον υπάλληλο, οι οποίες αποτελούν εξάλλου αντικείμενο της ποινικής διώξεως. Αυτό οφείλεται — όπως τονίζει το ίδιο το Πρωτοδικείο — στη διαφορετική έκταση του ελέγχου «που μπορούν να ασκήσουν η διοικητική αρχή και το διοικητικό δικαστήριο αφενός και η ποινική αρχή και το ποινικό δικαστήριο αφετέρου, που κατά κανόνα έχουν πλέον εκτεταμένες εξουσίες ελέγχου από τα πρώτα» [9].

33. Για να αποφευχθεί κάθε σφάλμα στο πλαίσιο της πειθαρχικής διαδικασίας, ο ΚΥΚ προβλέπει ότι οι αρμόδιες αρχές περμένουν να αποφανθεί αμετάκλητα το ποινικό δικαστήριο επί της υποθέσεως, ώστε να μπορούν έτσι ενδεχομένως να εκτιμήσουν ακριβέστερα και καταλληλότερα τα πραγματικά περιστατικά που προσάπτονται στον υπάλληλο. Αυτό ισχύει πολύ περισσότερο διότι η κατάσταση του υπαλλήλου ενώπιον του ποινικού δικαστηρίου δεν χειροτερεύει όταν έχει ήδη ληφθεί εις βάρος του κάποιο πειθαρχικό μέτρο. Και τούτο διότι οι πειθαρχικές κυρώσεις μπορεί να αφορούν πράξεις που δεν είναι αξιόποινες και συνεπώς δεν διώκονται ποινικώς.

34. Ο αναιρεσείων προβάλλει σχετικά εκτεταμένους ισχυρισμούς, οι οποίοι όμως δεν θα έπρεπε να εξεταστούν, διότι από τη

8 — Επιτομή της της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως (που αναφέρεται στην υποσημείωση 2, σ. I-A-132).

9 — Επιτομή της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως (που αναφέρεται στην υποσημείωση 2, σ. I-A-132).

διατύπωση του άρθρου 88, πέμπτο εδάφιο, προκύπτει ότι η πειθαρχική και η ποινική διαδικασία πρέπει να στηρίζονται στα ίδια πραγματικά περιστατικά. Αυτό υποστηρίζει και η Επιτροπή.

35. Η Επιτροπή υποστηρίζει περαιτέρω ότι, ακόμη και αν ερμηνευθεί το άρθρο 88, πέμπτο εδάφιο, του ΚΥΚ έτσι όπως υποστηρίζει ο αναιρεσείων, το επιχείρημα αυτό στερείται κάθε σημασίας στην παρούσα διαδικασία. Όπως διαπίστωσε το Πρωτοδικείο, από τη δικογραφία προκύπτει ότι κατά τον χρόνο της επίδικης πειθαρχικής αποφάσεως δεν είχε ασκηθεί ποινική δίωξη κατά την έννοια του άρθρου 88, πέμπτο εδάφιο, εναντίον του υπαλλήλου. Για τον λόγο αυτό δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να εφαρμοστεί εν προκειμένω η ρύθμιση αυτή.

— Η γνώμη μου επί του σημείου αυτού

36. Ορθώς το Πρωτοδικείο έκρινε ότι η μοναδική ratio legis της προστασίας που παρέχει το άρθρο 88, πέμπτο εδάφιο, συνίσταται στο να μη βρεθεί ο υπάλληλος σε δυσμενή θέση κατά την ποινική διαδικασία. Ο πρωταρχικός σκοπός του άρθρου 88, πέμπτο εδάφιο, δεν είναι η διαπίστωση από το ποινικό δικαστήριο κάποιων πραγματικών περιστατικών ως βάση για την πειθαρχική διαδικασία. Αυτό εξάλλου θα ενδιέφερε τον εν λόγω υπάλληλο εξίσου με την ΑΔΑ.

37. Η υιοθέτηση της απόψεως του αναιρεσείοντος θα σήμαινε ότι η πειθαρχική αρχή μπορεί να στηριχθεί σε πλήρη και ορθά πραγματικά περιστατικά μόνον εφόσον έχει περατωθεί μία ποινική διαδικασία που εκκρεμούσε συγχρόνως. Από αυτό όμως θα μπορούσε να συναχθεί το συμπέρασμα ότι στις καθαρώς πειθαρχικές διαδικασίες δεν μπορούν να αποδειχθούν επαρκώς τα πραγματικά περιστατικά. Αυτό το συμπέρασμα δεν μπορεί να γίνει δεκτό. Έστω και αν η εξουσία ελέγχου ενός ποινικού δικαστηρίου είναι πιο ευρύτερη από αυτή του πειθαρχικού συμβουλίου, οι δυνατότητες ελέγχου που αναφέρονται στο παράρτημα IX του ΚΥΚ αποδεικνύουν ότι η εξουσία ελέγχου είναι αρκετή για τη διευκρίνιση των πραγματικών περιστατικών στο πλαίσιο της πειθαρχικής διαδικασίας κατά τρόπον ώστε να καθίσταται δυνατή η κρίση περί της επιβολής πειθαρχικής κυρώσεως.

38. Αν εντούτοις η ποινική διαδικασία καταλήξει σε διαφορετικά συμπεράσματα, υφίσταται, σύμφωνα με το άρθρο 11 του παραρτήματος IX του ΚΥΚ, η δυνατότητα κινήσεως νέας πειθαρχικής διαδικασίας, έτσι ώστε, και στην περίπτωση αυτή, να παραμένουν αλώβητα τα δικαιώματα του υπαλλήλου.

39. Πρέπει περαιτέρω να ληφθεί υπόψη ότι μία αρχή δεν θα ενδιαφέρεται, κατ' αρχήν, για την επί μεγάλο χρονικό διάστημα αναστολή πειθαρχικής διαδικασίας. Η πείρα αποδεικνύει ότι οι ποινικές διαδικασίες μπορεί να διαρκέσουν το πολύ μέχρι να εξαντληθούν όλα τα ένδικα μέσα. Παραδείγματος χάριν, αυτό θα μπορούσε, υπό ορισμένες συνθήκες, να οδηγήσει στο να λαμβάνει ο υπάλληλος το σύνολο των αποδοχών του καθόλη τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας, ελλείψει εκδόσεως πειθαρχικής αποφάσεως εντός της προθεσμίας των τεσ-

σάρων μηνών του άρθρου 88, τρίτο και τέταρτο εδάφιο, του ΚΥΚ.

— *Το τρίτο σημείο του πρώτου λόγου αναιρέσεως: η διαπίστωση των ιδίων πράξεων*

40. Ενόψει όλων αυτών, μπορεί να γίνει δεκτό ότι ο πραγματικός σκοπός του άρθρου 88, πέμπτο εδάφιο, είναι να μην τίθεται ο υπάλληλος σε δυσμενή θέση κατά την ποινική διαδικασία. Για τον λόγο αυτό, δικαιολογείται να ζητηθεί από τον επικαλούμενο την αναστολή να προσκομίσει τα σχετικά στοιχεία και να προβάλει τους σχετικούς λόγους. Στο σημείο αυτό είναι ορθό το συμπέρασμα στο οποίο κατέληξε το Πρωτοδικείο στη σκέψη 38 της αποφάσεώς του. Στη σκέψη αυτή αναφέρεται:

— Ισχυρισμοί των διαδίκων

41. Ο αναιρεσείων υποστηρίζει ότι εσφαλμένα το Πρωτοδικείο δέχθηκε ότι έπρεπε ο ίδιος να προσδιορίσει τις πράξεις στις οποίες στηρίχθηκαν οι δύο διαδικασίες.

«Επειδή όμως, κατά την ημερομηνία εκείνη διεξαγόταν ανάκριση κατά του προσφεύγοντος που ήταν δυνατό να καταλήξει στην άσκηση ποινικής διώξεως, πρέπει να δοθεί στον προσφεύγοντα η δυνατότητα, σύμφωνα με τη ratio legis του άρθρου 88, πέμπτο εδάφιο, του ΚΥΚ, να αποδείξει συγκεκριμένα ότι μια απόφαση που θα ρύθμιζε οριστικά την κατάστασή του ήταν ικανή να επηρεάσει τη θέση του στο πλαίσιο της ποινικής διώξεως, στην οποία θα κατέληγε ενδεχομένως η διεξαγομένη κατά τον χρόνο της πειθαρχικής διαδικασίας ανάκριση και η οποία θα αφορούσε τις ίδιες πράξεις. [*Στο μέτρο αυτό*] ο προσφεύγων φέρει το βάρος να προσδιορίσει επακριβώς τις εν λόγω πράξεις, διευκρινίζοντας τους λόγους για τους οποίους μια απόφαση της ΑΔΑ ως προς εκάστη πράξη ήταν ικανή να επηρεάσει τη θέση του σε περίπτωση μεταγενέστερης άσκησης ποινικής διώξεως.» [10]

42. Ο αναιρεσείων υποστηρίζει ότι δεν όφειλε «να διευκρινίσει τους λόγους για τους οποίους μία απόφαση της ΑΔΑ ως προς εκάστη πράξη ήταν ικανή να επηρεάσει τη θέση του σε περίπτωση μεταγενέστερης άσκησης ποινικής διώξεως» [11]. (Ο αναιρεσείων αναφέρεται σχετικά στις σκέψεις 38 και 41 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως). Αρκούσε να αποδειχθεί η ταυτότητα των πράξεων στις οποίες στηρίχθηκε η πειθαρχική και η ποινική διαδικασία, χωρίς να χρειάζονται περαιτέρω διευκρινίσεις.

43. Δεδομένου ότι ο αναιρεσείων δεν είχε, στο στάδιο αυτό της ποινικής διαδικασίας, πρόσβαση στη δικογραφία, με βάση τα επιχειρήματα του Πρωτοδικείου το άρθρο 88, πέμπτο εδάφιο, θα καθίστατο στις περισσότερες περιπτώσεις, αν όχι συστηματικά, νεκρό γράμμα.

10 — Επιτομή της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως (που αναφέρεται στην υποσημείωση 2, σ. I-A-133)· η υπογράμμιση δική μου.

11 — Επιτομή της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως (που αναφέρεται στην υποσημείωση 2, σ. I-A-133).

44. Αναφερόμενος στη σκέψη 41 της αποφάσεως, ο αναιρεσείων υποστηρίζει, τέλος, ότι αποτελεί επίσης παράβαση του άρθρου 88, πέμπτο εδάφιο, η απαίτηση του Πρωτοδικείου να αποδείξει ο ενδιαφερόμενος υπάλληλος ότι μπορούσε να θεωρήσει ότι η απόφαση της ΑΔΑ θα μπορούσε να καταστήσει δυσμενέστερη τη θέση του από πλευράς ποινικού δικαίου. Η πειθαρχική διαδικασία δεν μπορεί να στηρίζεται σε υποθέσεις. Για τον λόγο αυτό πρέπει να αναστέλλεται η διαδικασία μέχρι την έκδοση δικαστικής αποφάσεως. Εξάλλου, η ΑΔΑ είχε η ίδια ακριβή γνώση των πραγματικών περιστατικών, λόγω της άρσεως της ασυλίας του αναιρεσείοντος.

45. Η Επιτροπή υποστηρίζει, όσον αφορά την πρόσβαση του αναιρεσείοντος στην ποινική δικογραφία, ότι από τα έγγραφα που επισυνάπτονται στην απάντηση του αναιρεσείοντος επί των ερωτήσεων του Πρωτοδικείου προκύπτει ότι ήταν πλήρως ενημερωμένος σχετικά με τις πράξεις που του επιρρίπτονταν.

46. Η Επιτροπή υποστηρίζει περαιτέρω ότι, δεδομένου ότι το άρθρο 88, πέμπτο εδάφιο, έχει ως σκοπό τη μη επιδείνωση της νομικής θέσεως του υπαλλήλου στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας, είναι λογικό η διοίκηση να μην μπορεί να αρκεστεί σε απλούς ισχυρισμούς του υπαλλήλου, αλλά να περιμένει από τον υπάλληλο να προσδιορίσει επακριβώς τις πράξεις στις οποίες στηρίζονται οι δύο διαδικασίες και να διευκρινίσει τους λόγους για τους οποίους μια απόφαση της ΑΔΑ για τις πράξεις αυτές θα μπορούσε να επηρεάσει τη θέση του στην ποινική διαδικασία.

47. Όσον αφορά τέλος τον ισχυρισμό του υπαλλήλου ότι το άρθρο 88, πέμπτο εδάφιο, δεν μπορεί να στηριχθεί σε απλές υποθέσεις, η Επιτροπή θεωρεί ότι ο ισχυρισμός αυτός στηρίζεται σε εσφαλμένη κατανόηση του αντίστοιχου αποσπάσματος της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Στη σκέψη 41 του Πρωτοδικείου αναφέρει ότι εναπόκειται στον υπάλληλο να διευκρινίσει για ποιο λόγο, σύμφωνα με την εκτίμησή του, η απόφαση της ΑΔΑ μπορεί να επηρεάσει τη θέση του. Ο υποθετικός χαρακτήρας συναρτάται συνεπώς όχι με τις πράξεις, αλλά με τις συνέπειες που μπορεί να έχει η απόφαση της ΑΔΑ για τις πράξεις αυτές για τον υπάλληλο στην ποινική διαδικασία.

— Η γνώμη μου επί του σημείου αυτού

48. Όπως προκύπτει από τη σκέψη 35 της αποφάσεως, το Πρωτοδικείο περιμένει ακριβέστερες διευκρινίσεις σχετικά με τον όρο «ίδιες πράξεις» μόνο μετά την πραγματική άσκηση της ποινικής διώξεως. Η σκέψη 35 της αποφάσεως είναι διατυπωμένη ως εξής:

«(...) Πράγματι, μόνο αν έχει ασκηθεί ποινική δίωξη μπορούν να προσδιοριστούν οι πράξεις τις οποίες αυτή αφορά και να συγκριθούν με τις πράξεις για τις οποίες κινήθηκε η πειθαρχική διαδικασία προκειμένου να κριθεί αν ταυτίζονται ενδεχομένως» [12].

12 — Επιτομή της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως (σ. I-A-133).

49. Από αυτό το Πρωτοδικείο συνάγει, στη σκέψη 37, ότι η ΑΔΑ δεν παρέβη το άρθρο 88, πέμπτο εδάφιο.

50. Το Πρωτοδικείο εξάλλου αναμένει διευκρινιστικά στοιχεία από τον αναιρεσείοντα όχι για την πειθαρχική διαδικασία, αλλά το πρώτον στο πλαίσιο και για την εκκρεμή ένδικη διαδικασία, όπως προκύπτει από τη σκέψη 40 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, διότι είναι προφανές ότι το Πρωτοδικείο ήταν διατεθειμένο, προς το συμφέρον του αναιρεσείοντος, να αναβάλει την έκδοση αποφάσεως επί της εκκρεμούς υποθέσεως. Δεν επρόκειτο συνεπώς για αναστολή της πειθαρχικής διαδικασίας, αλλά για την ενδεχόμενη αναβολή εκδόσεως δικαστικής αποφάσεως σχετικά με τη νομιμότητα της κυρώσεως που επέβαλε η ΑΔΑ. Ο αναιρεσείων όμως δεν προέβη στις απαραίτητες διευκρινίσεις σχετικά με τα στοιχεία που ζήτησε το Πρωτοδικείο.

51. Αν γίνει δεκτό ότι η ποινική δίωξη ασκήθηκε στο Βέλγιο — όπως αναφέρει το Πρωτοδικείο — στις 4 Ιανουαρίου 1996 [13], αλλά ο αναιρεσείων απάντησε εγγράφως στις ερωτήσεις που του έθεσε το Πρωτοδικείο μόλις τον Σεπτέμβριο του 1997 — η προφορική διαδικασία έλαβε χώρα μόλις τον Νοέμβριο του 1997 —, δεν είναι προφανές για ποιο λόγο ο αναιρεσείων στο τέλος του 1997 δεν ήταν ακόμη ενημερωμένος για την εις βάρος του ασκηθείσα ποινική δίωξη.

13 — Αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, σκέψεις 36 και 41.

52. Εξάλλου, δεν είναι κατακριτέο το γεγονός ότι το Πρωτοδικείο ζήτησε από αυτόν, τη θέση του οποίου στην ποινική διαδικασία δεν ήθελε να καταστήσει δυσμενέστερη, με αποτέλεσμα να προτίθεται, ενδεχομένως, να αναστείλει τη διαδικασία ή να αναβάλει την έκδοση της αποφάσεως, να προσδιορίσει τις πράξεις στις οποίες στηρίζονται οι δύο διαδικασίες. Στο μέτρο αυτό, ο ισχυρισμός ότι η ΑΔΑ γνώριζε τα πραγματικά περιστατικά, λόγω της άρσεως της ασυλίας του αναιρεσείοντος, δεν είναι κρίσιμος διότι στην περίπτωση αυτή κρίσιμη είναι μόνον η γνώση του Πρωτοδικείου.

53. Ο αναιρεσείων επομένως δεν εξέθεσε ότι είχε ασκηθεί ποινική δίωξη που αφορούσε τις ίδιες πράξεις με την πειθαρχική διαδικασία. Περαιτέρω δεν εξέθεσε ότι μία προηγούμη (δικαστική) διαπίστωση της νομμότητας της πειθαρχικής κυρώσεως θα μπορούσε να καταστήσει δυσμενέστη τη θέση του στο πλαίσιο της εν λόγω ποινικής διώξεως.

54. Από όλα τα προηγούμενα προκύπτει ότι ούτε η ΑΔΑ εφάρμοσε εσφαλμένα το άρθρο 88, πέμπτο εδάφιο, ούτε το Πρωτοδικείο ερμήνευσε κατά τρόπο νομικά εσφαλμένο το άρθρο αυτό. Πρέπει συνεπώς να απορριφθεί

ως αβάσιμος ο πρώτος λόγος αναιρέσεως στο σύνολό του.

55. Πρέπει για μια ακόμη φορά να τονιστεί ότι για τον έλεγχο της νομιμότητας της πειθαρχικής αποφάσεως κρίσιμες είναι μόνον οι συνθήκες του χρόνου εκδόσεως της αποφάσεως αυτής. Δεδομένου ότι στις 22 Ιουνίου 1995 δεν είχε ακόμη ασκηθεί τυπική ποινική δίωξη, δεν υπήρχε κανένας λόγος η ΑΔΑ να αναβάλει την οριστική κρίση της σχετικά με την κατάσταση του αναιρεσείοντος. Όπως προκύπτει από τη δικογραφία — ιδίως από τις σκέψεις 36 και 41 της αποφάσεως — η άσκηση ποινικής διώξεως εις βάρος του γνωστοποιήθηκε στον αναιρεσείοντα στις 4 Ιανουαρίου 1996. Βέβαια, η διοικητική του ένσταση κρίθηκε το πρώτον στις 19 Φεβρουαρίου 1996, δηλαδή μετά την ημερομηνία αυτή· βάσει όμως της δικογραφίας, μπορεί να γίνει δεκτό ότι και κατά τον χρόνο αυτό δεν ήταν γνωστές στην ΑΔΑ οι απαραίτητες λεπτομέρειες σχετικά με τη διαδικασία αυτή. Αυτό προκύπτει από το γεγονός ότι, ακόμη και κατά τον χρόνο της προφορικής διαδικασίας ενώπιον του Πρωτοδικείου, στις 13 Νοεμβρίου 1997, οι λεπτομέρειες αυτές δεν ήταν γνωστές. Συνήθως η μήνυση υποβάλλεται από την ΑΔΑ, η οποία έχει τότε βέβαια γνώση της ταυτότητας των πράξεων. Στην προκειμένη περίπτωση μόνον ο αναιρεσείων γνώριζε τα γεγονότα αυτά και όφειλε — δεδομένου ότι επικαλέστηκε την προβλεπόμενη στο άρθρο 88, πέμπτο εδάφιο, αναστολή — να γνωστοποιήσει και τις σχετικές λεπτομέρειες. Το Πρωτοδικείο δεν όφειλε να ερευνήσει σε τέτοιο βάθος το ζήτημα αν κατά τον χρόνο της ενώπιόν του εκκρεμούς διαδικασίας είχε ασκηθεί ποινική δίωξη για τις ίδιες πράξεις. Δεν υπήρχε ανάγκη για το Πρωτοδικείο να αναστείλει τη διαδικασία ή να αναβάλει την έκδοση αποφάσεως. Αυτό διαβεβαιώνεται από το γεγονός ότι οι προσφυγές δεν έχουν, σύμφωνα με το άρθρο 185 της Συνθήκης ΕΚ, αναστολικό αποτέλεσμα. Ακόμη όμως κι αν δεν γίνουν δεκτές οι πιο πάνω σκέψεις, από τον έλεγχο της συλλογιστικής του Πρωτοδικείου επί του πρώτου λόγου αναιρέσεως προκύπτει ότι το Πρωτοδικείο δεν περιέπεσε σε νομικό σφάλμα.

Ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως (επί των συμπερασμάτων του Πρωτοδικείου σχετικά με τα καθήκοντα και τις ευθύνες του αναιρεσείοντος)

Ισχυρισμοί των διαδίκων

56. Κατά την άποψη του αναιρεσείοντος, το Πρωτοδικείο στηρίζεται, στην απόφασή του, σε εσφαλμένες αιτιολογίες και δεν αντλεί, ούτε όσον αφορά το πραγματικό ούτε όσον αφορά το νομικό μέρος, τα συμπεράσματα που συνάγονται από τη δικογραφία. Επικαλείται σχετικά τη σκέψη 203 της αποφάσεως, στην οποία το Πρωτοδικείο αναφέρει ότι η Επιτροπή, στην παρούσα διαδικασία, δεν στηρίζει την ευθύνη του αναιρεσείοντος κατά τη χρηματοοικονομική παρακολούθηση ενός προγράμματος στην ιδιότητά του ως υπολόγου ενταλμάτων πληρωμής. Από αυτό το Πρωτοδικείο συνάγει το συμπέρασμα ότι ο αναιρεσείων δεν μπορεί, στον τομέα αυτόν, να απαλλαγεί της ευθύνης, αμφισβητώντας ότι ασκούσε καθήκοντα υπολόγου ενταλμάτων πληρωμής. Η ευθύνη όμως που του επιρρίπτεται αφορά ακριβώς τα καθήκοντα του υπολόγου ενταλμάτων πληρωμής. Δεδομένου όμως ότι ο αναιρεσείων — όπως ισχυρίζεται περαιτέρω — δεν διέταξε τις πληρωμές, δεν μπορεί να φέρει ευθύνη στον τομέα αυτόν. Ο αναιρεσείων παραπέμπει σχετικά στην απόφαση με την οποία απορρίφθηκε ρητώς η διοικητική του ένσταση. Στην απόφαση αυτή η Επιτροπή τον χαρακτήρισε — εσφαλμένα — ως υπόλογο ενταλμάτων πληρωμής. Η Επιτροπή στήριξε έτσι την αιτίασή της στην ιδιότητα αυτή. Το Πρωτοδικείο έπρεπε να αντλήσει συνέπειες από το γεγονός ότι ο ίδιος δεν κατείχε αυτή τη θέση. Μπορούσαν να του επιρριφθούν ευθύνες μόνο για παραλείψεις που ενέπιπταν στον τομέα των καθηκόντων του. Η Επιτροπή όμως τον θεωρούσε, ως προϊστάμενο της διοικητικής μονάδας XXIII.A.3, υπεύθυνο για παραλείψεις που έπρεπε στην πραγματικότητα να επιρριφθούν στον γενικό διευθυντή.

57. Η Επιτροπή, από την άλλη πλευρά, υποστηρίζει ότι με τον τρόπο που ο αναιρεσείων παραθέτει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση δημιουργείται εσφαλμένη εντύπωση, διότι απομονώνεται ένα συγκεκριμένο απόσπασμα της όλης επιχειρηματολογίας. Τα συμπεράσματα του Πρωτοδικείου δεν στηρίζονταν στη διαπίστωση ότι η Επιτροπή δεν στήριξε την ευθύνη του αναιρεσείοντος στην ιδιότητά του ως υπολόγου ενταλμάτων πληρωμής. Το Πρωτοδικείο εξέθεσε, ανεξάρτητα από το ζήτημα των καθηκόντων του υπολόγου ενταλμάτων πληρωμής, ότι ο αναιρεσείων ως προϊστάμενος της διοικητικής μονάδας ήταν υποχρεωμένος να ελέγχει το βάσιμο των ενταλμάτων πληρωμής, με αποτέλεσμα να είναι προσωπικά υπεύθυνος αν μια πληρωμή αποδειχθεί αδικαιολόγητη. Η Επιτροπή, εκτός αυτού, επισημαίνει ότι η ύπαρξη αυτής της υποχρεώσεως εμπίπτει στο πλαίσιο των διαπιστώσεων των πραγματικών περιστατικών εκ μέρους του Πρωτοδικείου, που δεν μπορούν να προσβληθούν.

58. Εξάλλου η Επιτροπή χαρακτήρισε (εσφαλμένα) τον αναιρεσείοντα ως υπόλογο ενταλμάτων πληρωμής μόνο σε ένα έγγραφο — στην απόφαση περί απορρίψεως της διοικητικής ενστάσεως. Σε όλες τις άλλες περιπτώσεις αναφερόταν πάντοτε στην ιδιότητα του αναιρεσείοντος ως προϊσταμένου της διοικητικής μονάδας.

Η γνώμη μου επί του λόγου αυτού

59. Ούτε αυτός ο λόγος αναιρέσεως μπορεί να γίνει δεκτός. Όπως προκύπτει από την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Πρωτοδικείο δεν περιορίστηκε να διαπιστώσει αν ο αναιρεσείων ήταν υπεύθυνος ως υπόλογος ενταλμάτων πληρωμής, αλλά εξέτασε πρώτα — από τη σκέψη 187 και μετά — ποια καθήκοντα είχαν ανατεθεί στον αναιρεσείοντα. Στη συνέχεια διαπιστώθηκε σε ποια έκταση η Επιτροπή επέρριψε ευθύνες στον αναιρεσείοντα με την προσβαλλόμενη πειθαρχική απόφαση. Στη συνέχεια το Πρωτοδικείο εξέτασε λεπτομερώς τους ισχυρισμούς του αναιρεσείοντος όσον αφορά την προβαλλόμενη από την Επιτροπή ευθύνη του στον τομέα της χρηματοοικονομικής παρακολουθήσεως προγραμμάτων. Στη σκέψη 202 της αποφάσεως, το Πρωτοδικείο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι είχαν ανατεθεί στη διοικητική μονάδα ειδικά καθήκοντα στα οποία περιλαμβανόταν και η χρηματοοικονομική παρακολούθηση. Στη συνέχεια, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ότι τα καθήκοντα αυτά δεν εκτελέστηκαν ορθά και ότι σε κάθε περίπτωση οι διαπιστωθείσες ελλείψεις ενέπιπταν στο πεδίο των ευθυνών του υπεύθυνου για τη διοικητική μονάδα υπαλλήλου, τουλάχιστον αφού ο τελευταίος δεν απέδειξε ότι έπραξε τα πάντα για να εκπληρώσει τα καθήκοντα αυτά. Για τον λόγο αυτό, ο αναιρεσείων δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι είναι απαλλαγμένος από κάθε ευθύνη διότι δεν διέταξε τις πληρωμές. Μόνο μετά τη λεπτομερή αυτή εξέταση, που δεν επιδέχεται κριτική, το Πρωτοδικείο αναφέρει ότι πρέπει εξάλλου να επισημανθεί ότι η Επιτροπή, στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας, δεν στήριξε την ευθύνη του αναιρεσείοντος στην ιδιότητά του ως υπολόγου ενταλμάτων πληρωμής.

60. Καταλήγοντας συνεπώς το Πρωτοδικείο στο συμπέρασμα ότι οι προβαλλόμενες παραλείψεις — ανεξάρτητα από την ιδιότητα του υπολογου ενταλμάτων πληρωμής — ενέπιπταν στο πεδίο ευθύνης του αναιρεσείοντος, προβαίνει σε διαπίστωση πραγματικών περιστατικών, που δεν μπορούν να ελεγχθούν στο πλαίσιο της

αιτήσεως αναιρέσεως. Ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως είναι επομένως απαράδεκτος, στο μέτρο που με αυτόν αμφισβητούνται οι διαπιστώσεις πραγματικών περιστατικών του Πρωτοδικείου σχετικά με την ευθύνη του αναιρεσείοντος. Αυτό όμως δεν χρειάζεται να αναπτυχθεί περαιτέρω αφού ο δεύτερος λόγος είναι σε κάθε περίπτωση αβάσιμος, εφόσον το Πρωτοδικείο παρ' όλ' αυτά συνήγαγε από το πραγματικό γεγονός ότι ο αναιρεσείων δεν ήταν υπόλογος ενταλμάτων πληρωμής τις απαραίτητες και ορθές συνέπειες, διότι στηρίχθηκε στην πραγματική και όχι απλώς στην τυπική ευθύνη του αναιρεσείοντος στη διοικητική μονάδα.

Ο τρίτος λόγος αναιρέσεως (επί του ζητήματος των αρχών της κατ' αντιδικία διαδικασίας, της ισότητας των όπλων και της υποχρεώσεως προσήκουσας αιτιολογήσεως)

Η πρώτη αιτίαση

— Ισχυρισμοί των διαδίκων

61. Κατά την άποψη του αναιρεσείοντος, η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση πρέπει να αναιρεθεί και για τον λόγο ότι δεν εφαρμόστηκαν οι αρχές της κατ' αντιδικία διαδικασίας και της ισότητας των όπλων. Στη σκέψη 329 της αποφάσεως εσφαλμένα αναφέρεται ότι ο αναιρεσείων είχε πρόσβαση στον φάκελο που είχαν στη διάθεσή τους το πειθαρχικό συμβούλιο — προκειμένου να διατυπώσει τη γνώμη του — και η ΑΔΑ — προκειμένου να εκδώσει την απόφασή της. Κακώς επίσης προβλήθηκε ότι ο αναιρεσείων μπορούσε να λάβει γνώση όλων των πραγματικών στοιχείων στα οποία στηρίζεται η απόφαση της ΑΔΑ.

62. Η Επιτροπή βέβαια προσκόμισε, κατόπιν αιτήματος του Πρωτοδικείου, συγκεκριμένα έγγραφα, όχι όμως τα περισσότερα δημοσιονομικά και χρηματοοικονομικά έγγραφα. Ο αναιρεσείων θα μπορούσε ενδεχομένως να βρει σε άλλα έγγραφα κάτι που θα ήταν κατάλληλο για την άμυνα και την επιχειρηματολογία του. Από την απόφαση Solvay κατά Επιτροπής προκύπτει ότι τα δικαιώματα άμυνας που έχει η προσφεύγουσα κατά τη διοικητική διαδικασία θα περιορίζονταν υπερβολικά σε σχέση με τις εξουσίες της Επιτροπής «η οποία θα συσσώρευε τις εξουσίες της αρχής που ανακοινώνει τις αιτιάσεις με εκείνες της αρχής που αποφασίζει, έχοντας συγχρόνως καλύτερη γνώση του φακέλου απ' ό,τι ο αμυνόμενος» [14].

63. Η Επιτροπή, από την άλλη πλευρά, υποστηρίζει ότι στην παρούσα διαδικασία διαπιστώθηκε από το Πρωτοδικείο ότι ο αναιρεσείων παραδέχθηκε ότι είχε πρόσβαση στα ίδια έγγραφα που ήταν στη διάθεση του πειθαρχικού συμβουλίου και της ΑΔΑ. Αυτό προφανώς δεν αμφισβητείται ούτε με την αίτηση αναιρέσεως. Για τον λόγο αυτό, δεν βλέπω για ποιο λόγο το Πρωτοδικείο εφάρμοσε εσφαλμένα την αρχή της ισότητας των όπλων.

14 — Έτσι κατά λέξη η διατύπωση της αποφάσεως της 29ης Ιουνίου 1995, Τ-30/91 (Συλλογή 1995, σ. II-1775, σκέψη 83).

64. Όσον αφορά τα λοιπά έγγραφα που ο αναιρεσείων ζήτησε να προσκομιστούν, η Επιτροπή επισημαίνει ότι ούτε το πειθαρχικό συμβούλιο ούτε η ΑΔΑ προέβησαν σε επιλογή των εγγράφων.

65. Από τη απόφαση Solvay προκύπτει ότι πρέπει να κριθεί και να εξεταστεί στη συγκεκριμένη περίπτωση κατά πόσον η μη προσκομιδή εγγράφων μπορούσε να επηρεάσει την εξέλιξη της διαδικασίας και το περιεχόμενο της αποφάσεως εις βάρος του προσφεύγοντος. Το Πρωτοδικείο προέβη στην εξέταση αυτή και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το δικαίωμα για πρόσβαση σε περαιτέρω έγγραφα δεν μπορούσε να επηρεάσει τις γενόμενες διαπιστώσεις, διότι αυτές στηρίχθηκαν σε έγγραφα στα οποία είχε πρόσβαση και ο αναιρεσείων. Αυτό, ως διαπίστωση πραγματικών περιστατικών εκ μέρους του Πρωτοδικείου, δεν μπορεί να προσβληθεί στο πλαίσιο της αιτήσεως αναιρέσεως.

ότι η αρχή της ισότητας των όπλων έγινε σεβαστή και ο αναιρεσείων έλαβε γνώση όλων των εγγράφων στα οποία στηρίχθηκε η πειθαρχική απόφαση. Είχε επίσης στη διάθεσή του αρκετό χρόνο για να υποβάλει τις παρατηρήσεις του επί των εγγράφων αυτών. Στη συνέχεια, το Πρωτοδικείο εξέτασε αν θα κατέληγε σε διαφορετικές διαπιστώσεις στην περίπτωση που ο αναιρεσείων είχε πρόσβαση σε περαιτέρω έγγραφα, πέραν αυτών που του διαβιβάστηκαν στο πλαίσιο της πειθαρχικής διαδικασίας. Στην περίπτωση αυτή θα έπρεπε — κατά την άποψη του Πρωτοδικείου — να γίνει δεκτή η προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας, εφόσον από τα έγγραφα των οποίων επιθυμούσε να λάβει γνώση ο αναιρεσείων προέκυπτε ότι ο αναιρεσείων δεν ήταν, από δημοσιονομικής και χρηματοοικονομικής πλευράς, υπεύθυνος. Εντούτοις, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε, χωρίς νομικό σφάλμα, ήδη βάσει των υπαρχόντων εγγράφων, δηλαδή αυτών που είχαν διαβιβαστεί, ότι ο αναιρεσείων ήταν υπεύθυνος. Κανένα από τα μη διαβιβασθέντα έγγραφα δεν θα έδινε στον αναιρεσείοντα τη δυνατότητα να αμφισβητήσει την ευθύνη του. Και για τον λόγο αυτό δεν μπορεί επομένως να διαπιστωθεί σφάλμα της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

— Η γνώμη μου επί του λόγου αυτού

Η δεύτερη αιτίαση

66. Κατ' αρχάς, πρέπει να παρατηρηθεί ότι το Πρωτοδικείο, στη σκέψη 329 της αποφάσεως, επισήμανε ότι ο αναιρεσείων δεν αντέδρασε, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, στους ισχυρισμούς της Επιτροπής ότι, κατά την πειθαρχική διαδικασία, είχε πρόσβαση στον φάκελο που είχαν στη διάθεσή τους το πειθαρχικό συμβούλιο και η ΑΔΑ. Από αυτό το Πρωτοδικείο συνήγαγε

67. Τέλος, ο αναιρεσείων υποστηρίζει, στο πλαίσιο του τρίτου λόγου αναιρέσεως, ότι οι εναντίον του αιτιάσεις δεν διατυπώθηκαν με σαφήνεια και δεν αιτιολογήθηκαν. Δεδομένου όμως ότι ο ίδιος υποστηρίζει ότι επικαλέστηκε τον λόγο αυτό εν μέρει κατά την πειθαρχική διαδικασία και ενώπιον του ίδιου του Πρωτοδικείου, ο ισχυρισμός του αυτός πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτος κατά την αναιρετική διαδικασία.

Η τρίτη αιτίαση

— Ισχυρισμοί των διαδίκων

68. Ο αναιρεσείων αιτιάται το Πρωτοδικείο διότι υποκατέστησε την Επιτροπή και διατύπωσε το ίδιο, επί συγκεκριμένων προγραμμάτων, τις αιτιάσεις που δεν είχε διατυπώσει με σαφήνεια η Επιτροπή κατά του αναιρεσείοντος.

— Η γνώμη μου επί του λόγου αυτού

69. Ο ισχυρισμός αυτός πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος. Όσον αφορά το πρώτο πρόγραμμα — IFTO —, το Πρωτοδικείο στη σκέψη 266 της αποφάσεως παραπέμπει, ελλείψει περαιτέρω στοιχείων στην απόφαση της ΑΔΑ, στην έκθεση της ΓΔ XX. Δύο αιτιάσεις στην έκθεση αυτή, στην οποία παραπέμπει η απόφαση της ΑΔΑ, αφορούν συγκεκριμένα τον αναιρεσείοντα.

70. Όσον αφορά το δεύτερο πρόγραμμα — IERAD —, το Πρωτοδικείο, στη σκέψη 278, αναφέρει ότι, ελλείψει περαιτέρω στοιχείων στην απόφαση της ΑΔΑ, πρέπει να εξεταστεί η έκθεση της ΓΔ XX στην οποία αναφέρεται η απόφαση της ΑΔΑ. Από την έκθεση αυτή προκύπτει ότι οι προβαλλόμενες αιτιάσεις επιρρίπτονται ιδίως στον αναιρεσείοντα, έστω και αν αυτός δεν αναφέρεται ρητώς. Στη συνέχεια, το Πρωτοδικείο αναφέρει ότι από τις διευκρινίσεις αυτές και το περιεχόμενο της αποφάσεως περί απορρίψεως της διοικητικής ενστάσεως καθώς και από τις απαντήσεις του αναιρεσείοντος μπορούν να συναχθούν τέσσερις συγκεκριμένες αιτιάσεις εναντίον του.

71. Στη συνέχεια, το Πρωτοδικείο επισημαίνει ότι η Επιτροπή διευκρίνισε τις αιτιάσεις στην απόφασή της περί απορρίψεως της διοικητικής ενστάσεως του αναιρεσείοντος.

72. Ομοίως, όσον αφορά το τρίτο πρόγραμμα — BDG —, το Πρωτοδικείο αναφέρει ότι από την έκθεση της ΓΔ XX, στην οποία παραπέμπει η πειθαρχική απόφαση, προκύπτει ότι στον αναιρεσείοντα επιρρίπτονται δύο παρατυπίες. Στη συνέχεια αναφέρονται οι παρατυπίες αυτές. Κατόπιν, το Πρωτοδικείο αποδεικνύει λεπτομερώς ότι οι αιτιάσεις αυτές μπορούν πράγματι να διατυπωθούν εις βάρος του αναιρεσείοντος.

73. Δεν ήταν επομένως το Πρωτοδικείο αυτό που διευκρίνισε τις αιτιάσεις κατά του αναιρεσείοντος, διότι οι αιτιάσεις αυτές προκύπτουν από τις προαναφερθείσες εκθέσεις, στις οποίες στηριζόταν η απόφαση της ΑΔΑ. Από τα προηγούμενα, επομένως, προκύπτει ότι και στο πλαίσιο της αιτιάσεως αυτής δεν μπορεί να διαπιστωθεί νομικό σφάλμα του Πρωτοδικείου. Πρέπει επομένως και ο τρίτος λόγος αναιρέσεως να απορριφθεί στο σύνολό του ως αβάσιμος.

Επί των δικαστικών εξόδων

74. Σύμφωνα με το άρθρο 122 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, το Δικαστήριο αποφαίνεται επί των δικαστικών εξόδων όταν η αίτηση αναιρέσεως απορρίπτεται. Δεδομένου ότι στην προκειμένη περίπτωση ο αναιρεσείων ηττήθηκε, πρέπει, σύμφωνα με το άρθρο 69, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, του Κανονισμού Διαδικασίας, να καταδικαστεί στα έξοδα της διαδικασίας.

Συμπέρασμα

75. Για τον λόγο αυτό, πρέπει να αποφανθείτε ως εξής:

«1) Απορρίπτει την αίτηση αναιρέσεως.

2) Καταδικάζει τον αναιρεσείοντα στα έξοδα της αναιρετικής διαδικασίας.»